4. Надходження продукції тваринництва на переробні підприємства у 2016 році: статистичний бюлетень. URL: https://ukrstat.org/uk/druk/publicat/kat_u/2017/bl/02/bl_nptpp2016pdf. zip.
5. Надходження продукції тваринництва на переробні підприємства України за 2013 рік: статистичний бюлетень. URL: https://ukrstat.org/uk/druk/publicat/kat_u/2014/bl/02/bl_nad_2013.zip.
6. Європейський досвід законодавчого регулювання державної підтримки та розвитку сільських населених пунктів: Інформаційна довідка, підготовлена Європейським інформаційно-дослідницьким центром на запит народного депутата України. URL: http://parlament.org.ua/wp-content /uploads/2016/12/Infodovidka-YEvropejskyj-dosvid-zakonodavchogo -regulyu vannya-derzhavnoyi-pidtrymky-ta-rozvytku-silskyh-naselenyh-punktiv.pdf.

УДК 336.717.061

Н.В. ТРУСОВА, д.е.н.,
професор кафедри фінансів, банківської справи та страхування,
Таврійський державний агротехнологічний університет

УПРАВЛІННЯ РИЗИКАМИ КРЕДИТНОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ІНВЕСТИЦІЙНИХ ПРОЕКТІВ СІЛЬСЬКОГОСПОДАРСЬКИХ ПІДПРИЄМСТВ В БАНКІВСЬКІЙ СИСТЕМІ

Кредитне забезпечення інвестиційних проектів сільськогосподарських підприємств як система чинників впливу на організацію, форми та результати їх інвестиційної діяльності та задоволення потреби у фінансових ресурсах перебуває у стадії циклічного перелому розвитку банківської системи. Цей період можна вважати процесом зміни структури фінансування сільського господарства, який формує стабільне середовище взаємозв'язку суб'єктів агробізнесу з фінансово-кредитними установами. Пріоритет раціонального кредитного забезпечення та зростання його ролі в діяльності сільськогосподарських підприємств пов'язаний із зміною кон'юнктури зовнішнього ринку запозичень.

Великі сільськогосподарські підприємства є привабливими клієнтами для комерційних банків, а також для таких міжнародних фінансових інститутів, як Міжнародна фінансова корпорація, Європейський банк реконструкції та розвитку. При цьому, функціонування аграрного мікросередовища залежить від зміни умов фінансування сільського господарства. Це позначається на доступі господарюючих суб'єктів до перерозподілу кредитних ресурсів, які мають забезпечувати ефективність інвестиційних проектів. Проте, наявність таких чинників кредитного забезпечення, як жорсткі вимоги до кредитоспроможності позичальників і застави, низький нагромаджений та розрізнений капітал інвесторів на фінансовому ринку, не дозволяють своєчасно перетворювати кредитні ресурси в інвестиційний потенціал банківського сектора. Формально реальна вартість кредиту як фінансового інструменту інвестиційної діяльності підприємств аграрного сектора економіки не

сформована належною регуляторною політикою держави щодо механізму раціонального кредитного забезпечення та зміцнення національної безпеки країни, що в свою чергу гальмує зростання якісних та кількісних індикаторів інвестиційної активності та фінансового потенціалу господарюючих суб'єктів.

Водночас, поняття «кредитне забезпечення» уособлює принципи й правила поведінки банку та позичальника в процесі здійснення інвестиційної діяльності останнього, через кредитні операції [10, с. 140]. Це на нашу думку, і визначає вихідні положення кредитних відносин, на які спирається як теорія, так і практика кредитного процесу, який відображає техніку й технологію надання та повернення кредиту. При цьому увага зосереджується на механізмі раціонування кредиту, який дозволяє прискорити відновлювальну вартості фінансових активів сільськогосподарських підприємств та стабілізувати асиметрію банківського ринку щодо кредитоспроможності позичальників-агропідприємств, за умови, що діючі фінансові інструменти забезпечені регуляторною політикою держави щодо функціонування ринку запозичень під заставу.

Аналізуючи розподіл кредитних ресурсів серед потенційних позичальників в умовах ринкової рівноваги, коли «попит на кредит будь-якого позичальника залишається незадоволеним, навіть якщо позичальник готовий виконати всі цінові та нецінові умови кредитного договору» [1, с. 114], можна виділити два типи раціонування кредитного забезпечення сільськогосподарських підприємств. Перший тип передбачає, що всі позичальники отримують ресурси, але в обсязі, меншому необхідного, другий тип – випадковий розподіл кредиту серед позичальників, тобто деякі сільськогосподарські підприємства отримують кошти в повному обсязі, а інших взагалі не задовольняють [13, с. 6].

Використання публічного розміщення акцій забезпечує великим аграрним підприємствам, зокрема агрохолдингам, доступ до значних за розмірами капіталів міжнародних інвесторів. При цьому успішні результати розміщень акцій українських аграрних компаній на фондовому ринку є показником інвестиційної активності вітчизняного банківського ринку. Але в Україні дія банківської системи щодо управління ризиками кредитного забезпечення сільськогосподарських підприємств є незадовільною через низький рівень капіталізації фінансових активів, відсутність кооперативних принципів довгострокової фінансової стратегії. Тому, єдиним джерелом залучення ресурсів в інвестиційну діяльність сільськогосподарських підприємств є кредити банків за більш низькими відсотковими ставками, на величину яких впливає основний чинник їх формування – кредитний ризик.

Відповідно до загальних теоретичних положень, величина кредитного ризику збільшується за умови зростання обсягів наданих кредитів, тобто величина відсоткової ставки визначається певним показником настання ризику, який може зростати. Обґрунтованість такого узагальнення пов'язана із можливістю аналізувати різні ситуації з погляду на взаємозв'язок параметрів – обсягу наданих кредитів, ставки кредиту та величини кредитного ризику, а також абсолютного обсягу проблемних кредитів. Зокрема, якщо функція обсягу наданих кредитів змінюється в напрямку її зменшення, то за наведеною кривою залежності, також зменшиться величина відсоткової ставки та кредитного

ризику. Але на перетині функціональних залежностей знаходиться оптимальна величина ціни кредитних ресурсів, яка, як правило на 10-30% дорожче від фактичної суми боргу та додаткових комісійних платежів позичальника на користь банку.

Вирішенню цього питання може сприяти система кредитно-інвестиційної кооперації, яка при взаємодії з гарантійними компаніями забезпечить банкам перестрахування ризиків неповернення боргових зобов'язань з причин втрати стабільного рівня фінансового потенціалу сільськогосподарських підприємств. Водночас, для підтримки інвестиційної активності суб'єктів господарювання, інтегральна система гарантійного захисту залучення кредитів та проведення зовнішніх міжбанківських розрахунків створить рівні умови компенсації інвестиційних ризиків сільськогосподарських підприємств, і, таким чином забезпечить останніх фінансовими ресурсами на певний проміжок часу.

Необхідність створення ефективної кооперації щодо кредитного забезпечення інвестиційних проектів сільськогосподарських підприємств підтверджується щорічним існуванням дефіциту власних фінансових ресурсів, що частково нівелюється державою шляхом виплат з бюджету кредитних субсидій, а також закупівлі зерна через Аграрний фонд за різними видами контрактів. За цих обставин, створення та функціонування Аграрно-інвестиційного банку (АІБ), як головного інструмента держави при здійсненні регуляторної політики щодо ринку запозичень під заставу фінансових активів та довгострокового кредитування сільськогосподарських підприємств, а також банківського реінвестування в частині залучення додаткових ресурсів шляхом емісії цінних паперів, набуває особливої актуальності та доцільності. При цьому, першочерговість отримання кредиту 60-70% від суми оцінки фінансових активів, повинні мати малі і середні підприємства. Вартість довгострокових кредитів, навіть без щорічного виділення коштів державного бюджету для їх здешевлення має відповідати привабливим умовам кредитування сільського господарства та (або) забезпечувати чинний механізм кредитної компенсації частини відсоткової ставки за кредитами за рахунок бюджету, через емісію цінних паперів на фондовому ринку. Нагальна потреба в зміні кредитного забезпечення сільського господарства визначається функціональним призначенням АІБ, як спеціалізованого банку, створеного на засадах чинного законодавства про банки і банківську діяльність, фінансові послуги та державне регулювання ринків фінансових послуг, а також цінні папери і фондовий ринок.

Список використаних джерел:

1. Васильченко З. М. Капіталізація банків України: сучасний стан та проблеми нарощення. Фінансово-кредитна діяльність: проблеми теорії та практики: Зб. наук. пр. Вип. №1(14). Х.: 2013. С. 3–9.
2. Кушнір І. В. Фінансово-кредитне забезпечення розвитку аграрного сектору економіки України: монографія. Миколаїв: Миколаївська обласна друкарня. 2011. 122 с.
3. Непочатенко О. О. Організаційно-економічні механізми кредитування аграрних підприємств: монографія. Умань: УВПП, 2007. 456 с.